

تور كيه يه سفر ييم!

اصغر فردى

يول ييلان لار گيبي اوندن بانا دوغرو گلييور
«ارضروم» باغ لارى اشجارى ايله يوكسه لييور
«چاملى بئل» چام لارى يوكسلمه ده اوفقو دلييور
شاعرين دير گلييور! بلكى ده دويموشسون آدين!
«شهر يار» ائلچى سى «فردى» سانا آچميش قانادين

«كرم» آنلاتدى بانا قارلا، بوران لا صاواشين
«يا على» سؤيله يرك قورتارا بيلميشدى باشين
بير ييگيت دير يوجه بويلو، قارا صاچلى، قاراشين
سؤيله ديكچه او بانا اؤيكولرى جانلانيور
صانكى «تبريز» ده اوزان سؤزلرى دستانلانيور

آرخادا قالدى «بكر»¹ قهرمانين آشديغى يئر
تور كله كوردون ده قوجا قلاشديغى، قايناشديغى يئر
صونرا زمزم صويونون «وان گؤل» نه طاشديغى يئر
هر طرف آله الی ايله چيزيلن تابلو گيبي
توپلانيب چئوره مه رسامى، اوزانى، ادبيى

---

¹ دياربكر شهرى.

غربت اولماز بوراسی، دوغما وطن دیر صانیریم
ایصیریر گۆزلریم اول یئرلری، صانکی تانیریم
بش عصیرلیق یاشانان خاطرهلردن آنیریم
سؤیلیورلار آنالار تام آنامین سؤزلرینی
تانیور اونلارین ایلکک باشدا گۆزوم یوزلرینی

بانا داغلار آنادیر، شوق ایله آچمیش قوجاغی
آنالار کندی آنام دیر گیبی یاخمیش اوجاغی
دوغمادیر «بایزید»^۲ ین داغی، طاشی، باغچه، باغی
گلیور عطر سماوی، بانا دوغرو گلیور
یندی یوز ییل اؤته دن نور خدا یوکسه لیور

داغلار آردیندا یانان شعله بانا یاقلاشیور
حیزلا داغلار آشیور، اوققا، سما یا طاشیور
یندی یوز ییل دیر ایچیمده بو ایشیلتی یاشیور
«قونیا» دان پارلایان الهام گونشی دوغدو، باخین!
توتاجاق ارضی، «یارین بلکی یارین دان دا یاخین»^۳

بوراسی مشرقی دیر «شمس» ایله «مولانا» نین
ان یوجه ذیروه سی دیر معرفت انسانین
دوغدوغو یتردی بورا حکمت ایله عرفانین
بورادان عرشه قدر یوکسه لیور فکر بشر
«مثنوی» ایله اینیور معجزه پیغمبر^۴

^۲ ایران صینیری یاخینلاریندا کی «دوغو بایزید» شهری.

^۳ محمد عاکف بن استقلال مارشی ندان آلینمادیر.

^۴ مولانانین مثنوی سینه قران پارسی (فارسجا قران) دتمیش لردیر.

بوراسى تاريخىمىن مركزى دىر، باخ بوراسى
عرفانىن، نور خدانىن اۋزودور، باخ بوراسى
ابدیت، مدنیت گۈزودور باخ بوراسى
قەبەسى باش چكیور چرخ فلک گنبدینه
سورویور توپراغینی گۈكده ملكك لر گۈزونه

«چلبی»^۵ اۋنده دوروب، یاتسی نمازین قیلدیق
دۋنهرك، رقص و سماع ائيله يرك آیریلدیق
بیر مجوهر دنیزین قوینونا دوشموش بولدوق
لاجورد طاش لاری بوینوندا دیزیلیمیش، پول پول
کندلر کندی، دنیزلر گلینی «استانبول»

بیر دنیز نیلوفری صانکی صودان بویلانمیش
آی لا ییلدیزلار اونون لمعه سینه قویلانمیش
اجنبی ال لر الیندن گۈرونور خوی لانمیش
غضبیندن گریلب دالقالارا دالمیشدیر
اسلامین اوردوسو صونرا غلبه چالمیشدیر

موزه سی دینیمیزین خاطره سی ایله زنگین^۶
دنیزی - حووضو شهیدلر قانی ایله رنگین
صینیری ایرمی بئشار اولکه لر ایله انگین^۷
تکه لردن دویولان سوزایله نی ناله سی دیر
یوکسه لن پاتریک ائویندن ده اذان لار سسی دیر^۸

اسلامین دالغالی بیر امپراطورلوق اوجاغی
غرب دنیا سی اونون بیر قولو باغلی اوشاغی

^۵ حسام الدین چلبی.

^۶ صاقال شریف، پسغمبر ردا سی، علی نین ذوالفقاری کیمی مبارک حاطرهلر.

^۷ عثمانلی امپراطورلوق توپراق لاری نین ۲۴ اولکه یه بۆلونه سینه ائدیلمکده دیر.

^۸ روم لارین مرکزی کلیساسی و پاتریک خانه سی اولان ایاصوفیا کلیساسی نین سلطان محمد فاتح طرفیندن جامعہ دۋنوشدورولمه سی.

صیرتی تاریخه دایانمیش، گله جکده ایاغی
باشی گو کده، قاشی بعضاً آما دوشموش آشاغی
بعضاً افکارلی دی، صارمیش باشینی گو ک قوشاغی

او بیر اصلان کی دوشوب قالدی توزاق دا آیاغی
صولو دین دوشمانی، قیصقانج لی منافق دی صاغی
توتاجاق دیر، آتاجاق، بیر تاجاق آنجاق توزاغی
ییلدیزین اوستونه قونموش دینمین رمزی او آی
دینمین دوشمانینا دوغرو گریلمیش بیر یای

اسلامین شانلی فتوحوندا ایکینجی ظفره
آتدی امضاسینی «فاتح» اسیر اولدو کفره
چیخدی اولادی فتح اوغرونا بورادان سفره
باشا باش دنیا باش اگدی بو کره بیر نفره
والله الذنبه کل لفوتحه غفر^۹

گنج سلطان^{۱۰} باباسیندان^{۱۱} او گود آلسایدی اگر^{۱۲}
تبریزی خاک ايله یکسان ائدرمی ایدی مگر؟
«چالدران» چؤل لری حالا او بلادان اینلر
او قامیش لار یئرینه شیمدی کیمیک لر صیزلار
آغلار او ییل لار ایچین شیمدی بیله ییلدیزلار

لعنت اولسون بو اسن صون بهارین روز گارینا
تاریخین قهری دوشهیدی ایکی بین ییل لارینا
«ارمنی»^{۱۳} حاق قازانیب «سامری» لرمی بارینا؟

^۹ الله فتح لریندن دولایی بوتون گناه لارینی عفو اتتسین

^{۱۰} سلطان مراد

^{۱۱} ییلدیریم بایزید.

^{۱۲} اوغلونو صفوی شاه ای اسماعیل له صاواشماقدان صاقیندیرمیش و شاه اسماعیل ده او گود و تریجی مکتوب لار یازمیش دی.

^{۱۳} ارمنی قتل عامی نین فرانسا پارلامنتوسو طرفیندن رسمیت له تانیلماسی نا اشارت دیر.

گۆتورون نعشیمی تاریخه گۆمون شؤیله بنی
گۆره ییم بیر داها ماضی ده باشی گۆکده سنی

کیمی «داغ تورکو»^{۱۴} دییور کورده، کیمی فارسا، عجم

کیمی ده وحشی دییور تورکه^{۱۵}، الهی نه الم!

صیزییور تفرقه دن روح نبی اکرم

تورکک یا فارس یا عرب، فرق می ائدر مسلم دیر

دوشورن مسلمی بو پیس لیگه یارب کیم دیر؟

اسلامین خطی^{۱۶} گووه رجین دی، قوشادیر قانادی

طاش دگیب بیر قانادی حیف کی بیر گون قانادی^{۱۷}

«ثلث»وم شیرین ایسه تورکیه دیر فرهادی

«نسخ»^{۱۸} خطی بورادان اون قازانب آد یامیش

«حامد الآمدی»^{۱۹} یی گوجلو بیر استاد یامیش

چاتمادان چهره بو کز نازلی هلالیم یانیور^{۲۰}

بیر هلال کیم اونو یوزلرجه گونش قیصقانیور

بایراغا گۆکدن آخان ییلدیز ائیب ده قانیور

دالغالان! دینیمیزی سیمگه له یین شانلی هلال

«صونرا اولماز دؤکولن قانلاریمیز یوخساحلال»^{۲۱}

شعرا اوردوسو اوردوسو اقبالیم گلیمش جوشویور

بایراغی «فکرت»^{۲۲} آلیب الدهه غرورلا طاشیور

^{۱۴} مع الاسف بعضی سؤزده بیلیم آداملاری کورد قومی نی داغ تورکو اولاراق نیتهلندیورلار.

^{۱۵} شووه نیست دوشونجه لی بعضی فارس لار دا تورکلره وحشی دئیمیش لردیر.

^{۱۶} اسلام آلفابه سی.

^{۱۷} اسلام آلفابه سی نین صنعت دالی اولان خط طرز لریندن بیری دیر.

^{۱۸} نسخ خطی اسلام الفبای نین مشهور خط طرز لریندن بیری دیر.

^{۱۹} اسلام دنیا سیندا ان مشهور و استاد خطاط لاردان اولان تورکیه لی خط صنعتی اوستادی.

^{۲۰} م. عاکفین استقلال مارشی شاه اثرینده کی (چاتما قربان اولاییم چهره نی ای نازلی هلال) مصراع سینا اشارت دیر.

^{۲۱} مصراع، م. عاکفین استقلال مارشیندان آلینمیش دیر.

شعري می «هاشم»^{۲۳} و «ناظم»^{۲۴} اوخویورکن قوشیور
مردیون دن اینن «احمد» بو کره یوکسه لیور
«ولی»^{۲۵} بینمیش دلی روزگارا بوغازدان گلیور

«عاکف» «استقلال» آدین وئردیگی قوتسال مارشی
اوخویور دوشمانا، ظالم لره، غربه قارشی
فرشی او اینله تیور آغلایوردور عرشی
هپ گؤنول لر اونون اشعارینا دیر یاصلانمیش
گؤزلره اینجی یاغیب، غونجا گیبی ایصلانمیش

ایرانین مارشینی بیر یان دا «رشید ری»^{۲۶} چالیور
تورک، ایرانلی بو ذوق ایله خیاله دالیور
توی لر اورپه رتیور اشعاری گؤنول آلیور
بو حمیت له رقیبی ازیور، هیر پالیور
بو برابرلیگه دوشمان بيله حیران قالیور

نور بابا «نورسی»^{۲۷} بویور موش بنی تجلیل ائدیور
«دهده»^{۲۸} الحان اوخیور «عطری»^{۲۹} ده تهلیل ائدیور
«گؤل پینارلی»^{۳۰} یینه نی نامه یی تحلیل ائدیور
«درسیم»^{۳۱} اولادی «علیرضا»^{۳۲} وئریور جان درسین
درسینی اؤیره نن، اوستادا سلام گونده رسین

---

^{۲۳} احمد هاشم.

^{۲۴} ناظم حکمت.

^{۲۵} تورک شاعری اورهان ولی قانیق.

^{۲۶} مشهور تورک موزیسینی جمال رشید ری.

^{۲۷} اسلام عالمی و عارفی بدیع الزمان سعید نورسی.

^{۲۸} عثمانلی دؤنه می نین بویوک موسیقی صنعتکاری دهده افندی.

^{۲۹} اونلو لا اله الا الله اکبر بسته سی نین صاحبی

^{۳۰} عبدالباقی گؤل پینارلی.

^{۳۱} درسیم، تونج الی شهری نین اصیل اسمی دیر. تونج الی، درسیم عصیانی نین تونج ال له باصدیر یلماسی نی خاطر لادان اسم دیر.

^{۳۲} علیرضا، درسیم عصیانی نین درسیم قیشلا سیندا اعدام ائدی لن شهید لریندن دیر.

«المالی لی حمدی»^{۳۳} تلاوت اندیور قرانی
دویویوردور قولاغیم سس چکرک «برهان»ی
گلیور گوردوم اوزاقدان «قاراجا اوغلان»ی
ای عصیرلر دوواری بیر ییخیلین قارشیمدان
چکیلین! یول وئرین! ای واه گلیور «پیر سلطان»^{۳۴}

«آوجولار»دان «آتاکوی»دن گلیب هر کس بورایا
«آرناوود کوی»لو، «قاضی کوی»لوده «بایرام پاشا»یا
بیر «نشان طاشی» تاخیب «نفعی» و «نابی» یاخایا
«کمال»ین شعرى ایله رقص اندیورکن قیزلار
«اندلس نغمه سی» قالخمیش یاغیور بیلدیزلار

بنی آغوشه چکیب شعرین اوخورکن «اکرم»
نی اینی «توفیق» آلیب آغزینا توتوموش دور دم
بانا شعرینده «ندیم» سؤیله مه دن آرتیق عجم
«شهریار» شعرینی «راست» ایله «حجاز» دا اوخودو
نه یازیق «شهریار»ین کندی سی آنجاق یوخودو

آشیان باغچه سی نین پنجره یندن «فکرت»
باخیورالده «رباب»ی اوخویوردور «ثروت»
آرخادان سیر اندیوردور بنی «احمد مدحت»
آما بیزدن قاچیور صاندالا بینمیش «حکمت»
نه یازیق، اؤلدو غریب قالدی دیاره حسرت

بوراسی خاطرهلر شهری، خیال لر شهری
«لاله» لر باغچه سی، سئودالی مثل لار شهری
غملی رویالاریمین زینتی، حال لر شهری

^{۳۳} مشهور تورک مفسری.

^{۳۴} مشهور عارف و شاعر پیر سلطان ابدال.

قىزلارى سانكى دىنىز قىزلارى رويامدا يوزەر
نە پرىلر گىيى، قوشلار گىيى يوللاردا سوزەر

نى و طنبور اوخويور، عود او تيبور سانكى دىلى
لهجهسى نغمهلى، آهنگلى، دىلى موسيقىلى
صحبتى بىستە، مقام سؤيله مى، توركون گۆزهلى
دوداغىندان قونوشوركن بو دىلى بال آخىيور
سىسى، سىماسى، سۆزو خانە ايمان يىخىيور

«گۆنلومون سندن الهى بو دور آنجاق املى»^{۳۵}

ابدى ايران ايله توركيه دوستلوق تملى
ايكى قارداش سىنى دنيا بوتون دىنله مى
ايرانين دوشمانى بيل توركيه نين دوشمانى دير
توركيه قارداشى ايرانين اينان كى جانى دير

بو شعر، استانبول بويوك شهر بلديه باشقانلىغى طرفىندن دوزنلنمىش «شهر يار» سىمنارينا قاتىلماق اوزره توركيه يسه اوچوشوم
اثناء سىندا يازىلمىشدير.

اصغر فردى

۱۳۸۰ - آذر آيى نين ۲۷ سى